

Veilige haven voor migranten in neonazi-bolwerk

Serie Burgermoed #1

Achtergrond - 4 december 2024 - Auteur: Paul Kerssemakers

De Oost-Duitse industriestad Chemnitz haalde in 2018 wereldwijd het nieuws toen neonazi's er klopjachten hielden op mensen met een migratieachtergrond. Racisme en geweld op straat zijn voor migranten hier dagelijkse realiteit. De twintiger Alina heeft samen met andere vrijwilligers een centrum opgezet dat een toevluchtsoord wil zijn voor mensen met een migratiegeschiedenis.

De noodzaak om een *safe space* te creëren voor migranten in Chemnitz was groot, vertelt Alina via Zoom. Ze wil niet met achternaam worden genoemd. De 26-jarige studente is een van de oprichters van het [Internationale Zentrum für Demokratie und Aktion e.V. \(IZDA\)](#) dat afgelopen maart opende in de achterstandswijk Sonnenberg: "De meeste initiatieven die zich hier tegen rechts-extremisme en racisme verzetten, worden gerund door witte mensen. Een samenkomstplek waar mensen met verschillende migratieachtergronden zelf sociale, culturele en politieke activiteiten organiseren, bestond in Chemnitz nog niet. Juist in een stad als de onze is het belangrijk dat dit deel van de samenleving elkaar veilig kan ontmoeten om ervaringen uit te wisselen."

Chemnitz in Saksen geldt als een van de neonazi-bolwerken van Oost-Duitsland. Na de val van de Berlijnse Muur en de Duitse eenwording zijn hier rechts-extremistische structuren ontstaan die tot op de dag van vandaag niet zijn aangepakt. Met name de arbeiderswijk Sonnenberg, waar neonazi's en migranten samenleven, haalde de afgelopen jaren steeds weer het nieuws met extreemrechtse incidenten. Zo doet een militante neonazi-groep in 2016 een mislukte poging om de buurt te veroveren en tot *Nazikiez* (naziwijk) om te dopen. [In 2018 loopt een stadsfeest uit op rellen](#): nadat een man bij een ruzie wordt doodgestoken, houden rechts-extremisten racistische klopjachten.

Serie Burgermoed

Rechtsradicale bewegingen hebben het tij mee in Duitsland. Dat baart veel Duitsers zorgen, de herinnering aan de machtsovername door de nazi's in de jaren dertig maakt hen extra alert. Deze bezorgde burgers vormen een serieuze tegenkracht, was

te zien eerder dit jaar tijdens de massale demonstraties. Een deel van hen zet zich iedere dag in voor de democratie, op verschillende manieren. In deze serie spreken we enkelen van hen, over hun motivatie, hun doelen en hun angsten.

“De meeste inwoners van Chemnitz willen het liefst niet meer aan 2018 denken, maar voor mensen die hierbij racistisch zijn bejegend en fysiek zijn aangevallen, is dat jaar een keerpunt”, zegt Alina. “Sindsdien is in onze stad de rechts-radicalen hegemonie nóg sterker geworden. Neonazi’s lopen in SS-kleding door het centrum, bekladden restaurants met hakenkruizen en vallen op straat migranten aan. Onlangs heeft een rechts-extremist een vriend van mij een gebroken kaak geslagen. Veel mensen met een migratieachtergrond willen om deze redenen weg uit Chemnitz, maar familie, studie of werk houdt hen hier. In Sonnenberg is de situatie extra precair. Voor het merendeel van de wijkbewoners is verhuizen überhaupt geen optie, omdat ze weinig geld hebben en niet mogen werken. Ik wil deze groep helpen en met het centrum de wijk een boost geven.”

Volgens Alina zijn sommige migranten in de stad terughoudend om een tegengeluid te laten horen. Dit heeft voor een deel te maken met de gewelddadige neonazi-scene, “maar vooral ook met het feit dat voor een groot aantal van hen uitzetting altijd op de loer ligt”, legt ze uit. De politie in Chemnitz heeft een racismeprobleem, stelt Alina. “Bij demonstraties worden vaak alleen jonge mannen met buitenlandse roots gecontroleerd die daardoor gedoe krijgen met de immigratiedienst. Dit institutionele racisme ervaren mensen met een migratiegeschiedenis als het allergrootste onrecht. Iets wat ook de meeste witte, linkse politici in ons land nog altijd niet doorhebben. Er heerst bij migranten bovendien veel onzekerheid, omdat de Duitse overheid bijvoorbeeld hun diploma’s niet erkent en ze moeite hebben om de bureaucratie te doorgronden.”

Met het IZDA willen Alina en haar collega’s daarom in de eerste plaats mensen met een migratieachtergrond ondersteunen bij administratieve zaken. Daarnaast geven vrijwilligers bijles aan basisschoolleerlingen en is er een taalcafé waar mensen elkaar helpen om Duits te leren. Verder organiseert het centrum regelmatig vrouwenbijeenkomsten, lezingen en politieke evenementen. “Mensen uit uiteenlopende milieus en met verschillende culturele achtergronden komen graag naar het IZDA toe. Ze zijn heel blij dat er voor hen hier nu een veilige ontmoetingsplek is en dat ze een aanspreekpunt hebben bij

bureaucratische problemen.”

De financiële toekomst van het IZDA, dat door een groot vrijwilligersteam draaiende wordt gehouden, is onzeker. Het multicultureel centrum krijgt tot augustus 2025 een subsidie van [het Duitse overheidsprogramma 'Toekomstbestendige binnensteden'](#), maar kan hiermee slechts een klein deel van de huur betalen. Het IZDA is dus vooral aangewezen op sponsors en donaties. In Duitsland is op dit gebied een grote politieke ommezwaai nodig, vindt Alina: “Momenteel wordt er bezuinigd op initiatieven die zich voor de bevordering van de democratie inzetten. Hoe kan het dan ooit beter worden? We moeten ons erop voorbereiden dat de kans bestaat dat de AfD aan de macht komt en ons afvragen welke mensen we in dat geval moeten beschermen.”

mensen die je moet helpen.

Dit verantwoordelijkheidsgevoel motiveert Alina om door te gaan met haar vrijwilligerswerk bij het IZDA: “Als er in het verleden geen mensen waren geweest die zich voor de meest benadeelde mensen in de maatschappij hadden ingezet, zou nu alles nog veel erger zijn geweest en zouden er veel meer doden zijn gevallen. Ook wanneer er fascisten in de regering zitten, kun je niet zeggen: nu geef ik op. In tegendeel. Juist dán zijn er

Daarom woon ik nog in Chemnitz. Ik ben ervan overtuigd dat we in onze stad veel kunnen veranderen. Bovendien vind ik het inspirerend dat mensen die grote tegenslagen hebben meegemaakt, zijn gevlucht en nu in een land leven dat hen grotendeels vijandig gezind is, er tóch voor kiezen om politiek actief te worden. Zij zijn voor mij de belichaming van betrokkenheid bij de samenleving die we juist nu zo hard nodig hebben.”

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/61636/veilige-haven-voor-migranten-in-neonazi-bolwerk>